

μηχανή

μηχανή, η, ουσ. [<αρχ. μηχανή], η μηχανή. **1.** (υποτιμητικά για πρόσωπα) αυτός που κάνει κάτι, που εργάζεται εντατικά, χωρίς να διαμαρτύρεται και χωρίς να αναπτύσσει πρωτοβουλία: «έφυγα απ' τη δουλειά του, γιατί αυτός δε θέλει εργάτες, αλλά μηχανές». **2.** (στη γλώσσα της αργκό) το κόλπο, η κομπίνα, το τέχνασμα, η σκευωρία, ο δόλος, η απάτη: «έχει βρει μια μηχανή και δουλεύει όλον τον κόσμο». (Λαϊκό τραγούδι: *θαρρείς πως με τραβάς από τη μύτη, γιατί είσαι από τζάκι κι από σπίτι, τέτοιες μηχανές εσύ μη μου πουλάς που μικρή μαζι μου είσαι μη γελάς*). **3.** (στη γλώσσα των μηχανόβιων) μοτοσικλέτα μεγάλου κυβισμού: «τον είδα καβάλα στη μηχανή του να κόβει βόλτες στην παραλία». Υποκορ. **μηχανάκι, το** (βλ. λ.). Μεγεθ. **μηχανάρα, η**. (Ακολουθούν 23 φρ.)·

- *ανάβω τη μηχανή*, τη θέτω σε κίνηση, σε λειτουργία: «μόλις μπήκε στ' αυτοκίνητό του, άναψε τη μηχανή κι έφυγε». (Λαϊκό τραγούδι: *θα πατήσουμε τη μίζα και θ' ανάψει η μηχανή και θα πάμε για γλεντάκι, κούκλα μου μελαχρινή*)· βλ. και φρ. *άναψε η μηχανή*·

- *άναψε η μηχανή*, υπερθερμάνθηκε από συνεχή ή κακή λειτουργία της: «είχε τέτοιο μπλοκάρισμα ο δρόμος, που, σταμάτα ξεκίνα κάθε τόσο, άναψε η μηχανή || είχα ξεχάσει να βάλω νερό κι άναψε η μηχανή»·

- *από μηχανής θεός*, βλ. λ. [θεός](#)·

- *βάζω μπρος τη μηχανή*, τη θέτω σε κίνηση, σε λειτουργία: «μόλις μπήκε στ' αυτοκίνητό του έβαλε μπρος τη μηχανή κι έφυγε»·

- *βάζω μπρος τη μηχανή μου ή βάζω μπρος τις μηχανές μου*, **α.** προετοιμάζομαι εντατικά για δράση, είμαι έτοιμος για δράση: «εν όψη των εκλογών, κυβέρνηση και αντιπολίτευση έβαλαν μπρος τις μηχανές τους». **β.** ενεργώ πολύ δραστήρια, πολύ αποτελεσματικά: «μόλις η ομάδα έβαλε μπρος τις μηχανές της, τους βάλανε τρία γκολ μέσα σε δέκα λεπτά»·

- *βάζω μπροστά τη μηχανή*, βλ. φρ. *βάζω μπρος τη μηχανή*·

- *βάζω μπροστά τη μηχανή μου ζω μπροστά τις μηχανές μου*. φρ. *βάζω μπρος τη μηχανή μου*·

- *δένω τη μηχανή*, (ιδίως αυτοκινήτου ή μοτοσικλέτας) τη συναρμολογώ μετά από την αποσυναρμολόγηση που της είχα κάνει: «αφού διόρθωσε τη βλάβη, ο μηχανικός έδεσε πάλι τη μηχανή»·

- *δουλεύει σαν μηχανή ή δουλεύει σαν τη μηχανή*, δουλεύει πολύ σκληρά, εντατικά και εξαντλητικά: «απ' τη μέρα που τον πήρα στη δουλειά μου, δουλεύει σαν μηχανή». Για συνών. βλ. φρ. *δουλεύει σαν σκυλί ή δουλεύει σαν το σκυλί*, λ. *σκυλί*·

- *δουλεύουν μόνο τα ρολόγια κι οι μηχανές*, βλ. λ. [ρολόι](#)·

- *δουλεύω μηχανή*, (στη γλώσσα της αργκό) ενεργώ ως κομπιναδόρος, ως απατεώνας. (Λαϊκό τραγούδι: *όλος ο κόσμος τώρα δουλεύει μηχανές, κι αν κάνεις το κορόιδο, σου κάνουν πιο πολλές*)·

- *ζεσταίνουν τις μηχανές των τρακτέρ*, βλ. λ. [τρακτέρ](#)·

- *ζεσταίνω τη μηχανή μου*, προετοιμάζομαι εντατικά για δράση: «απ' τη στιγμή που ανέλαβα τη δουλειά, ζεσταίνω τη μηχανή μου για να την αρχίσω || η κυβέρνηση ζεσταίνει τη μηχανή της εν όψει της προεκλογικής περιόδου»·

- *η κρατική μηχανή*, το σύνολο των κρατικών υπηρεσιών που διαθέτει μια χώρα: «η κρατική μηχανή χωλαίνει». (Λαϊκό τραγούδι: *η Ντεσπέρια η μακρινή είναι μια χώρα ευλογημένη, μα η κρατική της μηχανή φαίνεται λίγο σκουριασμένη*)·

- η *πολεμική μηχανή*, το σύνολο του πολεμικού εξοπλισμού των στρατιωτικών δυνάμεων που διαθέτει μια χώρα: «η πολεμική μηχανή της Ελλάδας μπορεί να αποτρέψει κάθε εξωτερικό κίνδυνο»·
- *κλείνω τη μηχανή*, βλ. φρ. *σβήνω τη μηχανή*·
- *κράτει οι μηχανές*, βλ. λ. [κράτει](#)·
- *λύνω τη μηχανή*, (ιδίως αυτοκινήτου ή μοτοσικλέτας) αποσυνδέω μεθοδικά τα μέρη από τα οποία αποτελείται, την αποσυναρμολογώ: «έλυσε τη μηχανή τ' αυτοκινήτου του για να μπορέσει να εντοπίσει τη βλάβη»·
- *ξέρω μηχανή*, (στη γλώσσα της αργκό) ξέρω τον τρόπο, την κατάλληλη τακτική ή μέθοδο για να πετύχω κάτι: «μη στενοχωριέσαι, γιατί ξέρω μηχανή να τον τουμπάρουμε και να μας δώσει το δάνειο που του ζητάμε». (Λαϊκό τραγούδι: *πρέπει να ξέρεις μηχανή να κόψεις μαύρα μάτια, γιατί, σαν σε κοιτάζουνε, σε κάνουνε κομμάτια*)·
- *σβήνω τη μηχανή*, διακόπτω τη λειτουργία της: «μόλις παρκάρισα, έκλεισα τη μηχανή τ' αυτοκινήτου μου»·
- *σκαρώνω μηχανή*, βλ. φρ. *στήνω μηχανή*·
- *στήνω μηχανή*, (στη γλώσσα της αργκό) δημιουργώ τις κατάλληλες προϋποθέσεις για να ενεργήσω σε βάρος κάποιου ή κάποιων, οργανώνω σκευωρία, συνωμοσία: «του 'στησε τέτοια μηχανή, που ακόμα δεν μπορεί να καταλάβει πώς έχασε τη δουλειά». (Λαϊκό τραγούδι: *τρεις μέρες με πήρε με τον Αμερικάνο, για να του στήσω μηχανή, το κόλπο να του κάνω*)·
- *του πήρε η μηχανή το χέρι (το πόδι)*, του το έκοψε: «δούλεψε στην κορδέλα ενός ξυλουργείου και, κάποια φορά που αφαιρέθηκε, του πήρε η μηχανή το χέρι»·

Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας